

Az SPSI–R hazai, módosított változatának pszichometriai mutatói

Tóth Edit

MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport

Kasik László

SZTE Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: SPSI–R módosított változata; szociálisprobléma-megoldás; pszichometriai mutatók

A szociálisprobléma-megoldás mérésére világszerte alkalmazzák a Social Problem Solving Inventory–Revised (SPSI–R, D’Zurilla, Nezu és Maydeu-Olivares, 2002) kérdőívet. A 25 kijelentésből álló kérdőívvel a problémamegoldás pozitív és negatív orientációja, valamint a racionális, az impulzív és az elkerülő problémamegoldó stílus mérhető. E mérőeszközt 2009 és 2014 között több hazai – keresztmetszeti és longitudinális – kutatásban használtuk gyermek-, serdülőkorúak és egyetemisták körében. Bár az SPSI–R pszichometriai mutatói igen jók, a korábbi, 8–23 évesek körében végzett elemzések eredményei alapján (pl. alacsony faktortöltés, keresztöltés) indokoltnak láttuk egy módosított változat kidolgozását. Az SPSI–R eredeti kijelentései mellé 17 újat fogalmaztunk meg: 1-1 a pozitív és a negatív orientációhoz, 3-3 a racionalitás, az impulzivitás és az elkerülés faktorhoz tartozott, illetve létrehoztunk egy hat itemből álló szociális kívánatosság faktort. A kérdőív bemérését 11 éves diákok (N=3761) körében végeztük el. A feltáró és a megerősítő faktorelemzés alapján a módosított, 27 itemes kérdőívben egyaránt elkülönül az eredeti öt és az új faktor (RMSEA=0,042; CFI=0,91; TLI=0,90; SRMR=0,043). A pozitív orientáció, a negatív orientáció és a racionalitás faktor 5-5 tételből, az impulzivitás, az elkerülés és a szociális kívánatosság 4-4 tételből áll. A faktoronkénti megbízhatósági mutatók (Cronbach- α) 0,68 és 0,87 közöttiek, a teljes kérdőív esetében 0,82. Az új kérdőív mindegyik faktora tartalmaz az eredetihez képest új tételeket, legkisebb mértékben az orientációt mérő faktorok változtak, és leginkább a racionalitás faktor összetétele módosult. Összevetve ezen eredményeket az SPSI–R korábbi mérésekben elvégzett faktorelemzéseinek adataival, azokat a tételeket hagytuk el az eredeti kérdőívből, amelyek korábban a legkisebb faktortöltéssel bírtak. Az életkori és a nem szerinti sajátosságok többnyire azonosak az SPSI–R-rel feltártakkal, a racionalitás átlagértéke kismértékben magasabb, az elkerülésé alacsonyabb, illetve magas a szociális kívánatosság átlagértéke. Akárcsak a korábbi mérések során, a lányokra a negatív orientáció, az impulzivitás, valamint a szociális kívánatosság, a fiúkra a pozitív orientáció és a racionalitás jellemzőbb, illetve az elkerülés is, ami ellentétes az SPSI–R-rel mértékkel. A módosított kérdőív pszichometriai mutatói igen jók, alkalmasnak tartjuk a szociálisprobléma-megoldás ezen jellemzőinek mérésére. A szociális kívánatosság elkülönült mérésével még pontosabb kép alkotható elsősorban a problémaorientációról, amit az eredeti mérőeszköz nem tesz lehetővé.

Kasik László a kutatás alatt Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban részesült.